

SANAYİNİN İTİCİ GÜCÜ PETKİM

Petrol-İş Araştırma

Petrol-İř
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

Mayıs 2007

Adres : Altunizade Mah. Kuřbakiřı Sok. No:25
Altunizade 34662 Üsküdar, İstanbul
Tel : 0216 474 98 70 (pbx)
Fax : 0216 474 98 67
Website : www.petrol-is.org.tr
E-mail : merkez@petrol-is.org.tr

Petrol-İř Dergisinin ekidir.

Bu rapor Petrol-İř Araştırma Servisi tarafından hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

5

I) PETROKİMYA SANAYİSİ

9

1. Sektörün Tanımı, Ürün ve Üretim Teknolojileri 9
2. Dünya Petrokimya Sanayisinin Gelişimi 13
3. Rafineri-Petrokimya Entegrasyonu 15
4. Petrokimya Sanayisinde Son Durum 17

II) TÜRKİYE'DE PETROKİMYA SANAYİSİ VE PETKİM

19

Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

21

1. Sermaye Durumu 25
2. Kapasite, KKO, Üretim 25
3. Pazarlama 27
4. Yatırımlar 29
5. İstihdam Durumu 30
6. Mali Durum 32
7. Petkim'in Sahip Olduğu Olanaklar 34
8. Sorunlar 35
9. Sonuç 36
10. Öneriler 40

III) PETKİM'DE ÖZELLEŞTİRME GİRİŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

43

SUNUŞ

Petrokimya sanayisi, temel ham maddeleri nafta, LPG, gas-oil gibi rafineri ürünleri ve doğal gaz olan ve ilk, ara ve son kimyasal ürünleri üreten bir sanayi dalıdır.

Petrokimya ürünleri; termoplastikler (plastikler), sentetik elyaf, lastik, kauçuk, deterjan, boya, kimyasal çözücüler gibi çeşitli sanayilerde ham madde olarak kullanılmaktadır.

Bu ürünler genellikle, zincirleme üretim süreçleri ve birim maliyetleri düşürmesi nedeniyle büyük ölçekli tesislerde üretilmektedir.

Günümüzde 700 milyar dolarlık bir pazara sahip olan petrokimya sanayisi, dünya kimyasallar pazarının % 30'unu, toplam ticaret hacminin ise yaklaşık % 8'ini oluşturmaktadır.

Petrokimya sektöründe dünyadaki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak, inişli çıkışlı kârlılık dönemleri yaşanmaktadır. Kârlılığın olduğu dönemlerde yatırımlar artarken, talep aynı oranda artmadığından, kapasite kullanımı ve kâr marjları düşmektedir.

Genç bir sanayisi dalı olan, hızla büyüyen ve yarattığı katma değer açısından dünya ekonomisinin önemli bir üretim dinamiği sayılan petrokimya sanayisine Türkiye de, gelişmiş sanayi ülkeleriyle hemen hemen aynı dönemde girmiştir.

1960'lı yıllarda kamu girişimciliği ile sanayileşme politikaları çerçevesinde petrokimya sanayi, sanayileşme ve kalkınmanın itici gücü olarak görülmüş ve 1965 yılında TPAO'nun öncülüğünde İzmit/Yarımca'da Petkim Petrokimya Kompleksi kurulmuştur. Giderek artan talebi karşılamak amacıyla, 1985 yılında İzmir/Aliağa'da 2. Petrokimya tesisi kurularak devreye alınmıştır.

Türkiye'de Petkim, tek başına petrokimya sanayisini temsil etmektedir. Petkim, ülkemizde, petrokimya, kauçuk, ambalaj, lastik, plastik, tekstil ve kimya gibi katma değer ve istihdam yaratan sanayilerin gelişmesinde lokomotif işlevi görmüştür.

Petkim'in katkısıyla, bugün Anadolu'ya yayılmış olan çeşitli ölçeklerdeki (KOBİ'ler) plastik firmalarının % 95'i, ham maddesini ucuz ve kolay bir biçimde Petkim'den sağlamaktadırlar.

1990'lara kadar yurtiçi petrokimyasal ürün talebinin % 70'ini karşılayabilen Petkim, 11.09.1987 tarihinde özelleştirme kapsamına alınması nedeniyle, kapasite artışı ve modernizasyon yatırımları dışında yeni kapasite yatırımlarına girememiştir. Dolayısıyla pazar payı, her yıl giderek düşmüştür.

Diğer yandan, Türkiye petrokimya sanayisinin rekabet gücünü artıran en önemli etkenlerden birisi, hem kendi içinde hem de ana ham maddeye yönelik entegre yapısıdır. Ancak, 1980'lerin sonundan itibaren Petkim'in ham madde yönünden rafineri bağlantısı giderek zayıflatılmıştır.

Tüm olumsuz gelişmelere karşın Petkim, dünya standartlarındaki ürün kalitesini koruyarak üretimine ve tevsii yatırımlarına devam etmiştir.

2005 yılında 437 milyon dolar değerindeki yatırım projelerini tamamlayarak, pazar payını artırmada gerekeni yapmıştır.

Petkim'in 14 adet ana üretim fabrikası, 8 adet yardımcı işletmesi ve 150 milyon m³ hacminde bir barajı bulunmaktadır. Yüksek tonajlı gemilere gelişkin limanı ile hizmet veren Petkim; 20 km²'lik faaliyet alanına sahiptir. Ayrıca ticaret merkezlerine ve yurtiçi pazara ulaşımı sağlayabilecek karayolu, demiryolu gibi büyük alt yapı olanaklarına sahiptir.

548 kapsam dışı, 2.408 kapsam içi ve 640 geçici işçi olmak üzere toplam, 3.596 yetişmiş ve nitelikli iş gücüne sahip olan Petkim 2006 yılında;

- 2,2 milyon ton petrokimyasal ürün üretimi,
- 1,6 milyar dolar ciro,
- 5 milyon dolar vergi ödemesi,
- 41 milyon dolar net dönem kârı gerçekleştirmiştir.

Petkim, yatırım ve personel harcamaları dahil giderlerini öz kaynakları ile sağlayan ve devlete yükü olmayan güçlü bir sanayi kuruluşumuzdur.

AKP hükümeti, seçim ortamına girilen bu dönemde seçim politikası için riskli gördüğü alanlardaki özelleştirmeleri ertelerken, IMF'nin tepkisini azaltmak ve seçim kaynağı yaratmak için, 16 Mart 2007 tarihinde Petkim'in özelleştirilmesine yönelik ihaleye çıkmıştır.

Petkim'in özelleştirilmesinde kamu yararı olmadığı gibi, iktisadi bir gerekçe de bulunmamaktadır.

Türkiye'de, Petkim gibi geniş bir ürün yelpazesinde üretim yapan entegre yapının gerektirdiği sermaye birikimi, bilgi, deneyim ve teknolojik yeterliliğe sahip bir özel kesim bulunmamaktadır.

Dünya petrokimya sektöründe 5. büyük pazar konumunda ve büyük bir nüfusa sahip olan ülkemiz, petrokimyasalların üreticisi olan ülkeler ve şirketler için son derece cazip bir pazar durumundadır. İhale ilanında yer alan kriterlerden de hareketle, Türkiye petrokimya sektöründe bir yabancılaşmanın yaşanması gündeme gelecektir.

Petkim'de örgütlü olan Sendikamız; bilimsel yöntemlerden taviz vermeden kamuoyunu doğru bilgilendirme görevini yerine getirmektedir. Ülkemize ve zenginliklerine sahip çıkarak, toplumun vicdanı olmaya devam etmektedir.

Türkiye'nin yeni Petkim'lere ihtiyacı var!

Türkiye sanayisinin itici gücü olan Petkim'e sahip çıkalım!

Saygılarımızla.

Petrol-İş Sendikası
Merkez Yönetim Kurulu

I) PETROKİMYA SANAYİSİ

1. Sektörün Tanımı, Ürün ve Üretim Teknolojileri

Petrokimya sanayisi; temel ham maddeleri nafta, gas-oil, LPG gibi rafineri ürünleri ve/veya doğal gaz sıvıları olan ve organik ilk, ara ve son ürünleri üreten bir sanayi dalıdır. En yaygın ve elverişli ham maddeler, rafineri ürünleri ve/veya doğal gaz olduğundan bu sektör “PETROKİMYA SANAYİSİ” olarak tanımlanmaktadır.

Aynı zamanda organik kimyasal ürünler üretildiği için “organik kimya sanayisi” olarak da tanımlanmaktadır. Petrokimya ürünlerinin moleküler yapısı karbon ve hidrojen atomlarından oluştuğu için bunlara genel olarak “Hidrokarbonlar” da denilmektedir.

Petrokimya ürünleri az sayıda ham maddeden elde edilmelerine karşın son ürünleri oldukça çeşitlidir (ABD’de ticari konumda 14.000 kadar farklı petrokimya ürünü bulunmaktadır). Bu ürünler esas olarak, karbon ve hidrojen atomlarının farklı biçimde birleştirilmeleri sonucunda elde edildiği için, hem farklı ürünlerin elde edilme süreçleri birbirine bağlıdır, hem de belirli bir ürün elde edilirken birçok ortak ve yan-ürünler elde edilmektedir.

En önemli son (nihai) petrokimya ürün gruplarından biri termoplastiklerdir. Termoplastikler ya da kısaca plastikler, üretim teknolojileri ve kullanım alanlarına göre; ticari plastikler ve mühendislik plastikleri olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır.

En önemli ticari plastikler; alçak yoğunluklu polietilen (AYPE), linyer alçak yoğunluklu polietilen (LAYPE), yüksek yoğunluklu polietilen (YYPE), polivinil klorür (PVC), polipropilen (PP) ve polistiren (PS)'dir.

AYPE, LAYPE ve YYPE'nin temel maddesi etilen, PVC'nin etilen ve tuz, PP'nin propilen ve PS'nin ise benzen ve naftadan elde edilebilen stirendir.

Bu plastiklerin özelliği; teknolojileri standartlaşmış olduğundan üretimleri için kolaylıkla lisans ve know-how elde edilebilmesi ve çok büyük miktarlarda, belirli niteliklerde üretilebilmesidir.

Mühendislik plastikleri ise; akrilonitril bütadien-stiren (ABS), polifenil oksit (PFO), polikarbonat (PC) gibi, mühendislik plastiklerinin mekanik, ısı vb. özellikleri çok iyi olduğundan pek çok üründe metallerin yerine kullanılabilmektedir. Bunların üretim teknolojileri daha karmaşık ve yeni olduğundan üretimleri için lisans, know-how elde etmek daha zor ve pahalıdır.

Petrokimya ürünlerinin büyük bir kısmı (nafta ve doğal gazdan elde edilen) iki ana kimyasal grup olan Olefin ve Aromatiklerden üretilmektedir. Genel formülü C_nH_{2n} olan olefinlerin en yaygın kullanılanları; etilen (C_2H_4) ve propilendir (C_3H_6). Özgül ağırlığı daha yüksek olan aromatiklerin, çözücü özellikleri fazla olup, en yaygın kullanılanlar ise Benzen, Toluen ve Ksilendir.

Olefinlerin kaynama noktaları çok düşüktür ve normal koşullarda gaz halinde bulunurlar. Taşınmaları için yüksek basınçta, düşük sıcaklıkta sıvılaştırılmaları gerektiğinden taşıma maliyetleri çok yüksektir. Kısa mesafelerde borularla taşınırlar. Temel ham maddelerden biri olan nafta, doğal koşullarda sıvı halde bulunur.

Petrokimya sanayisinin temel ham maddeleri olan nafta veya doğal gaz önce etilen, propilen, ksilen gibi ara mallara dönüştürülür bunlar da polietilen, polipropilen, sentetik kauçuk, dodesil benzen, karbon siyahı, ftalik anhidrit gibi son "nihai" ürünlere dönüştürülür.

Elde edilen petrokimya ürünleri; çeşitli plastik ürünler, sentetik elyaf, çözücüler, reçineler, lastik, deterjan, boya gibi çeşitli malların üretilmesinde ham madde olarak kullanılmaktadır.

Petrokimya ürünlerinin elde edilmesinde genellikle, Sürekli Akım Teknolojileri kullanılmaktadır. Ham maddeler bir tür kapalı bir sistem içinde değişik kimyasal reaksiyonlardan geçirilerek son ürünlere ve yan-ürünlere dönüştürülmektedir. Diğer bir ifadeyle, nükleer teknoloji ile birlikte uzay teknolojisinden bir öncesi teknolojik seviyeyi oluşturan petrokimya sanayisinde ürünler, genellikle zincirleme üretim süreçleri ve yüksek otomasyonun uygulandığı büyük ölçekli tesislerde üretilmektedir. Üretim ölçeği artırılarak birim maliyet önemli ölçüde düşürülebildiği için, petrokimya tesisleri büyük ölçekli yapılmaktadır (Üretim ölçeği % 100 artırıldığında, birim yatırım maliyeti % 20 azalmaktadır).

Kullanılan teknolojilerin hızla gelişmesi, tesis ölçeklerinin sürekli büyümesine yol açmaktadır (Son 30 yılda fabrika kapasiteleri 25 kat büyüme göstermiştir). Ulaşım masrafları, tesisin arıza, bakım gibi nedenlerle durması halinde oluşan yüksek maliyetler, tesis ölçeğini kısıtlayan önemli faktörler olmaktadır.

Ölçek ekonomilerinin gerçekleştirilmesi için petrokimya tesisleri büyük ölçeklerde yapıldığından bu sektör “sermaye yoğun” bir nitelik kazanmaktadır. Üretim ölçeğine ve buna bağlı olarak birim yatırım maliyetlerine ek olarak ikinci önemli maliyet unsuru ham madde fiyatları olmaktadır.

Petrokimya tesislerinde üretim ölçeğinin büyük olması ve sürekli akım teknolojilerinin kullanılması nedeniyle büyük miktarda ham madde, kısa sürede tüketilmektedir. Böylece ham madde maliyetleri, toplam maliyetler içinde önemli bir paya ulaşmaktadır. Ayrıca piyasalara yakınlık, belirli petrokimya ürünleri için önemli olmaktadır. Özellikle normal koşullarda gaz halinde bulunan etilen gibi ara ürünlerin taşıma masrafları çok fazla olmaktadır. Bu nedenle

etilen tüketicileri, etilen üreticilerine yakın olmak durumdadır. Nihai ürünlerde ise taşıma masrafları görece daha düşüktür.

Petrokimya sanayisinin bu özellikleri, teknolojik değişim ve rekabet koşullarını da önemli ölçüde belirlemektedir. Çünkü sürekli akım teknolojileri kullanıldığından bu tesislerin üretim esnekliği yoktur. Belirli bir petrokimyasal ürün için tasarlanmış bir tesisin başka ürünlerin imalatında kullanılması çoğunlukla pratik olmamaktadır. Bu nedenle, eski teknolojileri kullanan ve/veya verimli çalışmayan tesisler, değişken maliyetler ürün fiyatından düşük olduğu sürece üretime devam edebilirler.

Diğer bir ifadeyle verimli çalışmayan tesislerin kapatılması için (özellikle ham madde, yani girdi fiyatları aynı ise) verimlilik düzeylerinin çok farklı olması gerekmektedir.

Teknolojik olarak geri, verimsiz tesislerin üretimlerine devam etmesi, yeni ve daha verimli tesislerin piyasa paylarının artmasında önemli bir engel haline gelmektedir. Özellikle talebin yeterince artmadığı durumlarda, yatırım maliyetleri çok yüksek olduğundan, yeni teknoloji kullanan tesislerin de kâr oranlarının düşmesine yol açmaktadır.

Sermaye ve teknoloji yoğun nitelikte olan bu sektör; ekonomik konjonktüre, ülkelerin gelişme hızlarına bağlı olarak ve kapasite büyüklüklerinin de etkisiyle, periyodik inişli çıkışlı bir kârlılık göstermektedir. Dönemsel değişimlerin etkisiyle yatırımlar zaman zaman negatif geri dönüş hızı verebilmektedirler.

Özetlenirse, ham madde, teknoloji ve pazar avantajı sektörün rekabet gücünü etkileyen ağırlıklı faktörler olmaktadır. Özellikle ham madde ve enerji maliyeti açısından doğal kaynak avantajına sahip ülkelerle, diğer ülkelerin rekabet edebilme gücü giderek azalmaktadır.

2. Dünyada Petrokimya Sanayisinin Gelişimi

Polivinil klorür (PVC) ve polistiren (PS) gibi petrokimya ürünleri, 19. yüzyılda bulunmasına karşın, bu dönemde ucuz ve kolay işlenilebilen ham madde bulunmadığından, petrokimya sanayisinin gelişimi, ancak 2. Dünya Savaşı'ndan sonra olmuştur. 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde petrol rafineri ürünlerinin ucuzlaması ve bollaşması, ölçek ekonomilerinin önem kazanmasıyla üretim maliyetlerinin büyük oranlarda düşürülebilmesi, doğal malzemelerin (metal ve doğal kauçuk gibi) yerine petrokimya ürünlerini kullanılabilmesi ve gelişmiş ülkelerde sanayileşmenin hızla büyümesi sonucunda petrokimya ürünlerine olan talep de hızla artmıştır. Örneğin, 1950-1960 döneminde gelişmiş ülkelerde petrokimya sanayisi, yılda % 20-30 oranlarında büyüme göstermiştir. Buna 1950'li yıllarda ABD öncülük etmiş, 1950 yılının sonlarında Batı Avrupa 1960'larda Japonya'da ve 1970'li yıllarda ise az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde petrokimya ürünleri üretimi yaygınlaşmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerde petrokimya sanayisinin kurulması, kamu girişimciliğiyle başlatılmıştır. Batılı iktisatçı ve firmaların az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin bu alana girmemeleri gerektiği tezlerine karşın, Türkiye'nin de içinde yer aldığı söz konusu ülkeler, petrokimya sanayisinin sanayileşme ve kalkınmanın lokomotif sektörlerinden birisi olduğunu kabul ederek, bu sanayi alanına girmişlerdir.

Öte yandan, bu dönemde gelişmekte olan ülkelerde devlet, petrokimya sanayisine kamu girişimciliği yani kamu yatırımları aracılığıyla girmiştir. Ayrıca Japonya, Kore, Tayvan gibi ülkelerde devlet, özel kesim üzerinde de kapasite saptanması, yatırım kararlarının koordinasyonu, düşey bütünleşmenin/veya entegrasyonun denetlenmesi, fiyatlandırma gibi yöntemlerle denetim ve kontrol anlamında müdahale etme yetkisini kullanmaktadır.

Yerel pazarların darlığı ve teknolojik sorunlar nedeniyle kapasitelerin küçük tutulması, gelişmekte olan ülkelerin petrokimya ürünlerinin üretim maliyetlerini olumsuz etkilemiştir. Ama bu tesisler, aynı zamanda söz konusu ülkelerin teknolojik birikim sağlamalarının aracı olmuştur. Böylece daha sonraları kurdukları büyük ölçekli tesislerin daha verimli kullanılmasını sağlamışlardır.

Petrokimya firmaları, petrol krizlerinden sonra petrol fiyatlarına bağlı olarak olumsuz etkilenmektedirler. Bu bakımdan çevrimsel özelliğini göz önüne alan firmalar, sektörel krizin etkisini azaltmak için çeşitli stratejiler geliştirmektedirler. Bunalım dönemlerinde verimsiz ve/veya küçük ölçekli tesislerdeki üretimi, geçici olarak ya da tamamen durdurmaktadırlar.

Petrokimyasal üreticileri, yaygın kullanılan ticari plastiklerde yoğunlaşarak, bu kârsız dönemlerde yatırıma yönelmektedirler (entegre yapılar). Diğer petrokimya firmalarıyla birleşmeler veya ortaklıklar kurmaktadır.

Ayrıca bazı firmalar, özel plastiklerin geliştirilmesi ve üretimine yönelerek, “kullanıcı” firmalarla ortak Araştırma-Geliştirme (AR-GE) projelerini yürütmektedirler.

Ancak, ölçek ekonomilerinden yararlanarak, üretim ve taşıma maliyetlerini düşürmek, ham madde kaynaklarının sürekliliğini, ucuz ham madde teminini güvenceye almak ve belirsizlikleri azaltmak amacıyla entegre yapılar eğilimi yani büyük kapasitelerde kütleli üretim stratejisi önemini kaybetmemiştir.

3. Rafineri-Petrokimya Entegrasyonu

Arzu edilen bir petrokimya tesisi, bir Nafta-Kraker ve buna bağlı türevleri dünya ölçeğinde üreten tesislerde rafineri-petrokimya entegrasyonunun en ileri düzeyde gerçekleştirildiği kompleks yapıdaki alanlardan oluşmaktadır. Bu tanım, alan/saha ve üretimin biçimlenmesi açısından bir kıyaslama olarak kullanılmaktadır.

Dünyada etilen, propilen gibi olefinlerin üretiminde konvansiyonel olarak kullanılan nafta parçalama ünitelerinin yanı sıra, özellikle rafineri kaynaklı FCC (Fluid Catalytic Cracking) gazlarının kullanımı yaygınlaşmaktadır. Ve alternatif olarak yeni olefin üretim teknolojileri üzerinde yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bunlar, rafineri ünitelerinin modifikasyonu olan DCC (DEEP Catalytic Cracking) uygulaması, özellikle küçük boyutlu etilen ve propilen üretimini sağlayabilen MTO (Methanol to Olefin) ve henüz ticari aşamaya gelmemiş olan metandan “Oxidative Coupling” yöntemiyle etilen üretimi teknolojileridir.

Ayrıca, benzen ve aromatikler konusunda rafineri ve petrokimya sektörlerinin işbirliği, her iki sektörün de kârlılığını artırarak sinerji yaratabilecektir.

Propilen, rafinerilerde ve petrokimya komplekslerinde yan ürün olarak üretilmektedir. Rafineri saflıkta denilebilecek propilenden, izomerizasyon saflıkta ve kimyasal saflıkta propilen elde edilmektedir.

Diğer yandan petrokimya teknolojisine sahip petrol şirketleri; hem şirket birleşmeleri yaparak, hem de rafineriler, FCC propilenini petrokimya sanayisine satarak kârlılıklarını ve kullanılmayan propilen kaynaklarını değerlendirerek verimliliklerini artırmaktadırlar.

Kimyasal propilen türevleri talebi % 5,5 oranında artış göstermektedir. FCC ünitelerinde propilen maliyetlerinin verimi, % 30 artırım söz konusudur. Böyle bir entegre tesisin vergi öncesi kârlılığı % 25 düzeyinde olabilmektedir.

Buradan hareketle dünya petrol şirketlerinin toplam gelirlerindeki ve şirket gelirlerindeki kimyasalların payının oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

4. Petrokimya Sanayisinde Son Durum

Ekonomik faaliyetlerde petrokimya sanayisi ve petrokimyasal ürün talebi arasında doğrusal bir ilişki söz konusudur.

Günümüzde 700 milyar dolarlık pazara sahip olan petrokimya sanayisi, dünya kimya pazarının % 30'unu, toplam ticaret hacminin ise yaklaşık % 8'ini oluşturmaktadır. Petrokimya sektöründe dünyadaki genel ekonomik faaliyetlere paralel olarak, inişli çıkışlı kârlılık dönemleri yaşanmaktadır. Sektörde 3-4 yıllık az kârlı ya da kârsız dönemi, 4-5 yıllık kârlı bir dönem izlemektedir. Kârlılığın olduğu dönemlerde yatırımlar artarken, talep aynı oranda artmadığından kapasite kullanımı ve kâr marjları düşmektedir.

Dünyada petrokimya ürünlerine olan talep hızla artmaktadır. Özellikle, 2002-2005 döneminde talep artışı ciddi bir ivme kazanmış, talep artışına paralel olarak sektörde kapasite artışına yönelik yeni yatırımlar hayata geçirilmeye başlanmıştır.

Dünya petrokimya ve plastik ürünleri talebi, daha önce zirve yaptığı 1999 yılının da üzerindedir. Sektördeki bu güçlü talep konjonktürü, sektörde ham madde (ham petrol) fiyatları 2-2,5 katına çıkmasına rağmen korunmuştur.

2005-2010 yılları arasında Körfez Arap ülkelerinde gerçekleştirilen yatırımlar sonucu dünya pazarına 13 milyon tonluk yeni kapasite eklenecektir. Bu yeni kapasitenin 5,7 milyon tonunu Çin, Hindistan ve Uzak Asya, 2,1 milyon tonunu ise , Batı Avrupa çekecektir. Kuzey Amerika'nın ise aynı dönemde Körfez ülkelerinden yaptığı ithalatın azalması beklenmektedir. Diğer yandan, yapılan projeksiyonlar 2010 yılında dünyadaki yeni petrokimya kapasitelerinin % 78'inin Körfez ülkeleri ve Çin'deki yatırımlardan geleceğini göstermektedir.

Bu gelişmelere paralel olarak, dünya petrokimya ve plastik ürünleri pazarında talebin coğrafi dağılımı köklü bir şekilde değişmektedir. 1985 yılında Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'daki tüketim, dünya talebinin % 70'ini temsil ederken; 2010 yılında bu pay % 36'ya düşecektir. Çin, Rusya ve Hindistan başta olmak üzere Asya ülkelerinin talebindeki artış, sektördeki en belirleyici eğilimlerden biri haline gelmektedir.

Genç bir sanayi kolu olan, hızla büyüyen ve dünya ekonomisinin temel taşlarından sayılan petrokimya sanayisine Türkiye de, gelişmiş ülkelerle hemen hemen aynı dönemde girmiştir.

II) TÜRKİYE'DE PETROKİMYA SANAYİSİ VE PETKİM

Türkiye’de petrokimya sanayisinin en önemli temsilcisi Petkim’dir. Petkim dışında İskenderun, Ereğli ve Karabük Demir ve Çelik fabrikalarında az miktarlarda benzen, toluen ve ksilen gibi aromatikler, Sasa’da Dimetiltereftalat, Ftaliş, Kimaş ve Plastifay firmalarında düşük miktarlarda ftalik anhidrit üretimi yapılmaktadır.

Hemen her çeşit ara ve nihai ürün üreten ve entegre bir yapısı olan Petkim’in, tek başına Türkiye petrokimya sanayisini oluşturduğu söylenebilir.

Petkim’in ürettiği petrokimya ürünleri dört grupta toplanabilir:

- Ticari plastikler (PVC, AYPE, YYPE, PP ve PS)
- Elyaf hammaddeleri (Akrilonitril, saf tereftalik asit, monoetilen, glikol ve kaprolaktam)
- Lastik hammaddeleri (stiren butadien kauçuk: SBR; CIS polibutadien kauçuk: CBR ve karbon siyahı: KS)
- Diğer ürünler: Amonyum sülfat, sudkostik, hidrojene benzin, benzen, paraksilen gibi genellikle yan ürün olarak elde edilen ürünler

Türkiye’de plastiklerin kullanım alanları:

AYPE : Ağır ve hafif hizmet filmi (% 30-40), hafif hizmet torbası ve paketlenme filmi (% 20), tel ve kablo (% 3), enjeksiyon ve şişirme kalıplama (% 7);

YYPE : Şişirme kalıplama (% 40), kasa ve su borusu, kapak gibi ürünlerin enjeksiyon kaplaması (% 40), film (örme çuval % 20);

PP : Jumbo torbası (% 75), enjeksiyon kalıplama (akü kutusu, % 15), paketlenme (% 10);

PVC : Boru (% 66), şişe (% 15), ayakkabı (% 10), profil , deri , kumaş vb. (% 12);

PS : Vakum şekilleme (% 52), enjeksiyon (% 38), köpük (% 9).

Kişi başına plastik tüketimi ile kişi başına gelir arasında, doğrudan bir ilişki söz konusudur. Bu bakımdan gelişmiş ülkelerde kişi başına plastik tüketimi, 75-100 kg arasında iken Türkiye’de bu oran 44 kg’dır.

Dünya petrokimya sanayisindeki gelişmelere paralel olarak, Türkiye’de de petrokimya sanayisi 1987-1990 yılları arasında en verimli durumda olmuş, 1991 yılından itibaren dünya petrokimya sanayisi ile birlikte krize girmiştir. 1994 yılının ikinci yarısından sonra dünyada yaşanan olumlu gelişmeler ülkemize de benzer biçimde yansımıştır.

Sektörde yaşanan devresel dalgalanmalarda, bir yandan teknolojik ömrünü tamamlayan eski fabrikalar kapatılarak ve yeni yatırım planları ertelenerek arz kısıtlanmış, diğer yandan da ürün yelpazesi genişletilerek, yeni talep yaratılmasıyla krizler aşılmaya çalışılmıştır.

Petkim’de üretilen ürünlerin, en önemli bölümünü plastikler oluşturmaktadır. Bunların kullanım alanları; ağır ve hafif hizmet filmi, hizmet torbası ve paketleme filmi, tel ve kablo, enjeksiyon ve şişirme kalıplama, kasa, su borusu, kapak gibi ürünlerin enjeksiyon kalıplaması, örme çuval, boru, şişe, ayakkabı, profil, deri, kumaş, branda, jumbo torba, köpük, vakum şekilleme vs. gibi.

PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.

Kamu girişimi yoluyla sanayileşme sürecinin hızlandırılması ve ileri teknolojilerin özümlemesi politikalarında öncelik verilen sektörlerinden biri olan petrokimya sanayisi, aynı zamanda, Türkiye’de 1950-1960 döneminde kurulan petrol rafineri ürünlerinin de değerlendirileceği bir sektör olarak görülmüştür.

Petrokimya sanayisinin kurulması amacıyla 1963 yılında TPAO’nda, petrokimya bölümü kurulmuştur. Bu tarihte L’institut Francis DuPetrol ile birlikte hazırlanan ön proje DPT’ye sunulmuştur. Bu yıllarda Amerikan National Distillers firmasının da petrokimya kompleksi kurma önerileri olumsuz karşılanmıştır.

İdari ve Yasal Durumdaki Gelişmeler

03.04.1965 yılında TPAO öncülüğünde ve T.C. Emekli Sandığı iştiraki ile Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre İzmit/Yarımca’da (Ticaret Sicil No: 2464) ilk petrokimya kompleksi kurulmuş ve 1969 yılında 2. kompleks için İzmir/Aliağa’da arazi alınmıştır.

- Petkim, 19.10.1980 tarih ve 2929 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT) Hakkında Kanun gereği, 102 sayılı KHK ile kurulmuş olan Türkiye Kimya Sanayi Kurumu’nun bağlı ortaklığı olmuştur.
- Kamu İktisadi Teşebbüslerini (KİT) düzenleyen 18.06.1984 tarih ve 233 sayılı, KHK, 2929 sayılı Kanun ve 102 sayılı KHK’yi yürürlükten kaldırmış ve Petkim, 233 sayılı KHK’nin ekinde İDT olarak yer almıştır. Aliağa ve Yarımca İşletmeleri Petkim’in müesseseleri, PETLAS A.Ş.de bağlı ortaklığı olmuştur.
- Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu’nun 29.07.1986 tarih ve

86/19 sayılı kararı ile Yarımca Müessesesi YARPET A.Ş. adı ile, 17.11.1986 tarih ve 86/26 sayılı kararı ile Aliağa Müessesesi ALPET A.Ş. adı ile bağlı ortaklık haline getirilmiştir.

- Petkim, 3291 sayılı yasanın 13. maddesine istinaden, 30.10.1987 tarih ve 87/12184 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ÖZELLEŞTİRME kapsamına alınmıştır.
- 25.04.1988 tarih ve 88/2 no'lu Yüksek Planlama Kurulu (YPK) kararı ile şirketin adı "Petkim Petrokimya Holding A.Ş." olarak değiştirilerek, ana sözleşmesi yeniden düzenlenmiştir.
- YPK'nın 04.04.1990 tarih ve 90/10 sayılı kararı ile PETLAS A.Ş.'deki şirket hisseleri, Kamu Ortaklığı İdaresi'ne (KOİ) devredilerek şirket bünyesinden ayrılmıştır.
- YPK'nın 04.04.1990 tarih ve 90/9 no'lu kararı ile Petkim'in, % 4,14'lük hissesi halka arz edilmiş, 15.05.1990 tarih ve 90/13 no'lu kararı ile de bağlı ortaklıklar ALPET A.Ş. ve YARPET A.Ş.'nin tüzel kişilikleri sona erdirilerek tüm aktif ve pasifleri ile Petkim'e devredilmişlerdir.
- 27.11.1994 tarih ve 4046 sayılı "Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 11. maddesi gereğince Petkim, özelleştirme programına alınmış sayılmıştır.
- Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun (ÖYK) 12.01.1995 tarih ve 95/4 sayılı kararı ile Petkim'in özelleştirme stratejisine ilişkin Kamu Ortaklığı Yüksek Kurulu'nun 25.01.1994 tarih ve 94/2 sayılı kararı iptal edilmiş ve özelleştirme stratejisi yeniden belirlenmiştir.

Yeni Özelleştirme Stratejisi

Petkim'in aktifindeki mal ve hizmet üretim birimlerinin ve varlıklarının kısmen veya tamamen satışı ile hisselerinin tamamı veya Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca belirlenecek bir kısmının yurtiçinde ve yurtdışında halka arz, gerçek ve tüzel kişilere blok satış, gecikmeli halka arzı içeren blok satış, çalışanlara satış, borsada normal ve/veya özel emirle satış, menkul kıymetler yatırım fonları ve/veya menkul kıymetler yatırım fonları ve/veya menkul kıymetler yatırım ortaklıklarına satış yöntemlerinden biri olarak belirlenmiştir.

- ÖİB, 25.10.1999 tarih ve 5391 sayılı kararı ile Petkim Yarımca Kompleksi'nin satışı konusunda, Petkim Yönetim Kurulu'na yetki vermiş ve 2001 yılında, 05.10.2001 tarih ve 2001/54 sayılı ÖYK kararı ile bu tesisin 8 adet fabrikası ve tüm arazi ve yapıları (sosyal tesisler hariç) 60 milyon dolar bedel ile TÜPRAŞ'a devredilmiştir.
- 13.12.2001 tarih ve 8265 sayılı ÖİB yazısı ile devredilen yetki çerçevesinde, 22.08.2002 tarih ve 1062/8 sayılı Petkim Yönetim Kurulu kararı ile Aliağa Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan şirket arsası, 25 bin YTL bedel ile ilgili sanayi bölgesi yönetimine satılmıştır.
- Çanakkale Plastik İşleme Fabrikası, Yönetim Kurulu'nun 01.09.2003 tarih ve 1085/11 sayılı kararı ile kapatılmış ve arazisi, 10.08.2004 tarihinde 1,6 milyon YTL bedel ile satılmıştır.
- Petkim'in İzmir/Basmane'deki binası 2004 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 45. maddesine göre 6183 Sayılı Yasa kapsamındaki borçlarına karşılık 3.636 bin YTL bedel karşılığında Hazine'ye devredilmiştir.
- Kamuya ait olan % 88,9 olan oranındaki hisselerin blok satışı için 13.01.2003

tarihinde ihale açılmış, 5 teklifin verildiği ihalede en yüksek teklif veren iki firma ile 06.06.2003 tarihinde yapılan açık artırma sonucunda 605 milyon dolar ile en yüksek teklifi veren Standart Kimya Tic. A.Ş. (Uzan Grubu) ihaleyi kazanmıştır. 30.06.2003 tarihinde ÖYK'ca onaylanan İhale Komisyonu kararına dayanan yükümlülüklerini verilen 1 aylık sürede yerine getirmeyen sermaye grubuna hisselerin devri işlemi iptal edilmiştir.

- 26.08.2003 tarihinde yeniden ihaleye çıkılmış 30.01.2004 tarihinde yeterli teklif verilmemesi nedeniyle ihale iptal edilmiştir.
- 50'yi aşan petrokimyasal ürün yelpazesiyle Türkiye açısından stratejik öneme sahip olan Petkim'in, 15 Nisan 2005'te sonuçlanan halka arzla, sermayesinin % 34,5'ine karşılık gelen hisselerinin % 71,5'i yurtdışı fonlara, % 28,5'i yurtiçine 267,7 milyon dolar karşılığında satılmıştır. Halka arzda hisse satın alan yabancılardan gelen taleplerin, % 33,4'ü İngiltere, % 18,8'i ABD ve % 8,2'si Almanya'da yerleşik kurumsal yatırımcılardan toplanmıştır. Böylece Petkim'in toplam sermayesinin % 24,6'sı yabancı yatırımcılara geçmiştir. Hisse satışında, 23.054 kişi yurtiçinden olmak üzere toplam 45.987 talep karşılanmıştır. Böylece halka açık sermaye oranı, % 38,68'e ulaşmıştır.

1. Sermaye Durumu

Çizelge - 3 : Sermaye Yapısı

Ortaklar	Pay Oranı (%)
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	54,32
Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü	7,00
Diğer	38,68
Toplam	100,00

Kaynak: Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

Petkim'in toplam sermayesi, 204.750 bin YTL olup bunun % 54,32'si ÖİB'yi, % 7'si T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'nü ve % 38,68'i halka açık hisse senetlerini temsil etmektedir.

ÖİB'ye ait C grubu (1.000 TL'lik) hisse senedi bulunmaktadır. Bu grup yönetim ve denetim kurulu oluşumunda imtiyaz sahibidir.

2. Kapasite, KKO, Üretim

Çizelge - 4 : Kapasite, KKO ve Üretim

ÜRÜNLER	KAPASİTE (Ton/Yıl)	K.K.O. (%)	BRÜT ÜRETİM (Ton)	SATILABİLİR ÜRETİM (Ton)
Etilen	520.000	65	314.424	9
Termoplastikler	700.000	77	452.673	447.401
Elyaf Hammaddeleri	249.000	74	184.714	184.710
Diğer Ürünler	399.000	82	1.224.015	438.735
GENEL TOPLAM	1.868.000	74	2.175.826	1.070.855

Kaynak: Petkim Petrokimya Holding A.Ş. (2005)

400 bin ton/yıl kapasiteye sahip olan Etilen fabrikasının kapasitesi, PETKAM projesi kapsamında yapılan % 30'luk kapasite artışı yatırımı sonucunda, 520 bin ton/yıla ulaşmıştır.

Petkim'de 2005 yılı sonunda; 314,4 bin ton etilen, 452,7 bin ton termoplastikler, 184,7 bin ton Elyaf ham maddeleri ve 1.224 bin ton diğer ürünler (VCM, benzen, ham benzin, EDC, PS, KS, klor, sudkostik, C4, PA vs.) olmak üzere toplam 2.176 bin ton brüt üretim ve 1.071 bin ton satılabilir üretim gerçekleştirilmiştir.

2005 yılında kapasite artırımı ve modernizasyon yatırımlarının devreye alınmasından dolayı zorunlu duruşların olması; 2004 yılında 1.331.4 bin ton olan üretimin, 2005 yılında % 19-20 oranında azalmasına neden olmuştur.

Benzer biçimde 2004 yılında 1.569 milyon YTL olan satışları, 2005 yılında % 14 düşerek 1.344 milyon YTL olmuştur. 2006 yılında ise satışlar, % 39-40 oranında artışla 2.222 milyon YTL değerine ulaşmıştır.

2005 yılında kapasite kullanım oranının düşmesi sonucunda gerçekleşen düşük üretimin neden olduğu, 98,5 milyon YTL değerindeki dönem zararı, 2006 yılında telafi edilmiş ve 58 milyon YTL değerinde net dönem kârı sağlanmıştır.

3. Pazarlama

Çizelge - 5 : Petrokimyasal Ürünler Yurtiçi Talep Projeksiyonu

TALEP TAHMİNİ					
	2005		2010	2015	1995-2005 Hızı %
	Fiili Talep	Yıllık Değişim %			
Polimerler	2.527	8	4.437	8.424	12,8
Elyaf Hammaddeleri	742	2	1.059	1.554	7,7
Lastik Hammaddeleri	209	2	270	351	5,3
Diğer Ürünler	195	14	226	264	3,1
Genel Toplam	3.673	4	5.992	10.593	11,2

Kaynak: Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

(*) 1995-2005 arası fiili üretim ortalama yıllık büyüme hızının, 2005 yılı fiili talebine uygulanması ile yapılan tahmin

2005-2015 yıllarını kapsayan 10 yıllık dönemde, petrokimyasal ürünlerin yurt içi talep trendi incelendiğinde;

Polimerler, % 70, elyaf ham maddeleri % 52, lastik ham maddeleri % 40, diğer petrokimyasal ürünler % 26 ve toplam petrokimyasal ürünlerde ise, % 65 oranında bir talep artışı olacağı tahmin edilmektedir.

Çizelge - 6 : Petkim Ürünleri Yurtiçi Pazar Payı

ÜRÜNLER	2001	2002	2003	2004	2005
Termoplastikler	35	33	27	24	20
Elyaf hammaddeleri	33	32	31	27	21
Lastik hammaddeleri	43	-	-	-	-
Diğer ürünler	58	64	69	55	45
Genel Toplam	37	35	31	27	22

Kaynak: Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

Türkiye’de petrokimyasal ürünlere olan talep hızla artarken, yurtiçi üretimin pazar payı ise, giderek düşmektedir. Ülkemizde kullanımı yaygın olan termoplastiklerin 2001 yılında yurtiçi pazar payı % 35 iken, 2005 yılında bu oran % 15 azalarak % 20’ye düşmüştür.

Petkim, hızla artan talep artışını karşılayabilmek için önemli oranlarda kapasite artışı sağlayacak tevsii ve modernizasyon yatırımlarını tamamlamıştır. Ancak, artan talep karşısında yurtiçi üretim, yine de yetersiz kalmaktadır.

Yurtiçi arzın karşılanabilmesi için ithalata yönelinmesi, önemli miktarlarda döviz kaybına ve bu sektörün son derece yüksek olan katma değerinin de yurtdışında kalmasına yol açmaktadır.

Artan nüfus ve petrokimyasal ürün pazarının büyüklüğü, büyük bir gelişme potansiyeline sahip olan Türkiye petrokimya sanayisinin, yeni yatırımlara acilen ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Çizelge – 7 : İhracat Durumu

ÜRÜNLER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (bin \$)
Termoplastikler	18.350	20.670
Elyaf hammaddeleri	24.510	24.700
Diğer petrokimyasallar	245.690	171.710
Genel Toplam	288.550	217.080

Kaynak: Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

Petkim 2005 yılında; toplam 289 bin ton petrokimyasal ürün ihraç ederek, 217 milyon dolar gelir sağlamıştır.

Ülkelerin ihracattaki payları ise; % 58 AB ülkeleri, % 27 ABD, % 10 Ortadoğu, Afrika, % 3 Asya/Uzak Doğu ve % 2 diğer ülkeler olarak dağılmaktadır.

4. Yatırımlar

Çizelge – 8 : PETKAM Projesi Kapsamında Yapılan Yatırımlar

YATIRIM PROJESİ	PROJE TUTARI (milyon \$)	KAPASİTE ARTIŞI (Ton/yıl)	% Artış
Klor Alkali-Membrancell'lere	35,1	Klor (80.000-100.000)	25
Kademeli Geçiş		Kostik (90.000-112.000)	24
VCM Fabrikasına oksiklorlama hattı ilavesi	13,8	15.000 EDC (Tüm Ünitenin Yenilenmesi)	-
E.Ü. Ünitesine 2. Kondenserli tesisi soğutma kulesi ilavesi	12,1	(95 MW-151 MW)	58
PVC Fabrikası 4. üretim hattına 17. reaktör ilavesi	0,8	(140.000-150.000)	7
YYP Fabrikası 2. Tevsii	18,5	(66.000-96.000)	45
Atık Giderme Ünitesinin Modernizasyonu ve Yeni bir Atık Giderme Ünitesinin İlavesi	20,2	17.500 Ton/yıl Atık Yakma 11,5 Ton/saat Buhar üretimi	-
VCM Fabrikasının Rehabilitasyonu ve HCl üretimi	19,8	(142.000-152.000)	7
Su Ön Arıtma Ünitesi Tevsii	7,9	4.500 m ³ /saat-7.500 m ³ /saat	66
Etilen Fabrikası Tevsii	98,3	(400.000-520.000)	30
AYPE Fabrikasına 3. Hat ilavesi	76,6	(190.000-310.000)	63
PP Fabrikası 2. Tevsii	30,0	(80.000-144.000)	80
Soğutma Suyu Sistemi Rehabilitasyonu	11,4	Kapasite Artışı	-
Demineralize Su Sistemi Rehabilitasyonu	4,8	Kapasite Artışı	-
Buhar Üretim Ünitesi Darboğaz Giderme	88,0	Doğalgaz kullanımı için modifikasyonların yapımı	-
Toplam Proje Tutarı	437,3	-	-

Kaynak: Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

1998-2005 dönemini kapsayan ve toplam 437 milyon dolar değerindeki PETKAM (Kapasite Artırımı ve Modernizasyonu) projelerinin, Buhar Üretim Ünitesi Darboğaz Giderme Projesi dışındakilerin tümü 2005 tarihinde tamamlanmıştır.

PETKAM projesi kapsamında;

- Etilen fabrikasının 400 bin ton/yıl olan kapasitesi % 30 artışla 520 bin ton/yıla ulaşmıştır.
- Polipropilen (PP) fabrikasının kapasitesi, % 80 artırılarak 144 bin ton/yıl olmuştur.
- Alçak yoğunluk Polietilen (AYPE) fabrikasının kapasitesi 120 bin ton/yıl ilave kapasite ile % 63 artırılmıştır.
- Ara/satılabilir ürünlerde üretim artışını destekleyecek yardımcı işletmelere ilişkin projeler de tamamlanarak, ilave üretim kapasitesi ve iletim sistemleri devreye girmiştir. Böylece, Petkim'deki fabrika ve tesislerin de verimlilik artışları sağlanmış olacaktır.

5. İstihdam Durumu

Çizelge – 9 : Yıllara Göre İstihdam Durumu

Çalışanların Statüsü	2002	2003	2004	2005	2006
Kapsam Dışı	658	571	469	492	548
Kapsam İçi	3.218	2.894	2.718	2.549	2.408
Geçici İşçi	983	816	780	717	640
TOPLAM	4.859	4.281	3.967	3.758	3.596

Kaynak: Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

Petkim’de 2002 yılında 658 kapsam dışı, 3.218 kapsam içi ve 983 geçici işçi olmak üzere toplam 4.859 kişi çalışmakta iken, bu sayı her yıl azalarak 2006 yılı sonunda 3.596’ya inmiştir.

2002–2006 döneminde toplam istihdam daralması % 25 düzeyindedir. Bu dönemde kapsam dışı personel sayısında % 16, kapsam içi sendikalı işçi sayısı % 25 ve geçici işçi olarak çalışanların sayısında ise % 34 oranında düşüş yaşanmıştır.

Emekliliği gelmiş olan personelin iş akitleri Yönetim Kurulu kararı ile feshedilmekte ve ana fabrikalarda ve yardımcı işletmelerde yetişmiş personel kaybı devam etmektedir.

İleri teknik özelliklere sahip tesislerin gerektirdiği uzmanlık ve niteliklerin kazanılmasının uzun bir süre alacağı göz önüne alındığında, özellikle yetişmiş, deneyimli ve nitelikli personel ihtiyacının karşılanması üretim açısından önem taşımaktadır.

Petkim’de çalışan personel, 4857 Sayılı İş Yasası’na göre çalışan işçiler olmakla birlikte, uygulanmakta olan Toplu İş Sözleşmeleri (TİS) ile kuruluştaki kadroların bir kısmı TİS’lerin kapsamı dışında tutulmaktadır.

Çalışanların % 85’i Petrol-İş Sendikası üyesidir. Kalan çalışanlar ise kapsam dışı personeldir. Petkim’de aynı zamanda sendika üyesi olan 640 geçici işçi bulunmaktadır.

Çalışanların % 80’i tekniker, teknisyen, mühendis ve yüksekokul mezunudur.

6. Mali Durum

Çizelge - 10 : Bilanço (2006 Yılı Bağımsız Denetimden Geçmiş)

GÖSTERGELER	DEĞER	
	Bin YTL	Milyon \$
DÖNEN VARLIKLAR	558.008	395
Hazır Değerler	106.078	75
Alacaklar	248.084	175
Stoklar	203.846	145
DURAN VARLIKLAR	1.280.945	906
AKTİFLER TOPLAM	1.839.953	1.301
KISA VADELİ BORÇLAR	253.240	179
UZUN VADELİ BORÇLAR	127.647	91
ÖZ SERMAYE	1.458.056	1.031
PASİF TOPLAM	1.839.953	1.301

Kaynak: Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

Petkim'in 2006 yılında, 395 milyon doları dönen varlıklar ve 906 milyon doları duran varlıklar olmak üzere toplam varlıkları, 1,3 milyar dolar tutarındadır.

Dönen varlıkların 75 milyon doları hazır değerler, 175 milyon doları alacakları ve 145 milyon doları stoklardan oluşmaktadır. Toplam 270 milyon dolar borcu ve 1 milyon dolar öz sermayesi bulunmaktadır. Ödenmiş sermayesi ise 145 milyon dolar değerindedir.

Çizelge - 11 : 2005 - 2006 Yılları Gelir Tablosu

GÖSTERGELER	2005		2006	
	Bin YTL	Milyon \$	Bin YTL	Milyon \$
ESAS FAALİYET GELİRLERİ				
Satış Gelirleri	1.344.249	1.001	2.222.333	1.572
Satışların Maliyeti (-)	1.290.818	962	2.017.233	1.427
BRÜT ESAS FAALİYET KÂR/ZARARI	53.431	40	205.100	145
Faaliyet Giderleri (-)	88.343	66	87.556	62
NET ESAS FAALİYET KÂR/ZARARI	(34.912)	26	117.544	83
VERGİ ÖNCESİ KÂR/ZARAR	81.749	61	51.086	36
Vergiler	16.798	12	6.900	5
NET DÖNEM KÂRI	(98.547)	(73)	57.986	41

Kaynak: Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

Petkim, PETKAM projesi kapsamındaki kapasite artırımı ve modernizasyon yatırımları nedeniyle sıklıkla zorunlu duruşlara geçmiştir. Söz konusu yatırımların sürdüğü 2005 yılında, 1 milyon dolar satış geliri elde etmiş, ancak üretime ara verilmesi, bu yılın 73 milyon dolar tutarında bir zararla kapanmasına yol açmıştır.

Yatırımların tamamlanması ile bu zararın telafi edildiği 2006 yılında;

- 2,2 milyon ton petrokimyasal ürün üretimi,
- 1,6 milyar dolar ciro,
- 5 milyon dolar vergi ödemesi,
- 41 milyon dolar net dönem kârı ve toplam 350 milyon dolar yatırım harcaması gerçekleşmiştir.

7. Petkim'in Sahip Olduğu Olanaklar

Petkim;

- 14 adet ana üretim fabrikası ve 8 adet yardımcı işletmesi ve sosyal tesisleriyle geniş alt yapı olanaklarına sahiptir.
- Büyük ve küçük tonajlı gemilerin yanaşabildiği limana sahiptir. Üç adet tanker rıhtımı, iki adet kuru yük rıhtımı ve bir adet tuz iskelesi bulunmaktadır.

Gerek Petkim'e, gerekse 3. şahıslar adına gelen gemilere liman hizmeti verilmektedir.

2005 yılında 254 gemiye verilen liman hizmetlerinden 736,2 bin dolar gelir sağlanmıştır.

- Yeni petrokimya kompleksi yatırımı için kullanılabilecek 20 km²'lik faaliyet alanı bulunmaktadır.
- Petrol/doğal gaz kaynaklarına yakınlığı bakımından stratejik bir konumdadır.
- Ticaret merkezlerine ve yurtiçi pazara ulaşımı sağlayabilecek karayolu ve demiryolu olanağına sahiptir.
- Yanıcı, patlayıcı kimyasalların üretimi ve bu ürünlerin nakledilmesi için gerekli alt yapı ve teknik emniyet donanımına sahiptir.
- Açık ve kapalı basınç altında veya atmosferik tanklarda depolama ve özel amaçlı dolun tesisi ve Petkim ile diğer sanayi tesislerinin su ihtiyacını karşılayan toplam 150 milyon m³ hacminde bir baraja sahiptir.

8. Sorunlar

* Son yıllarda Türkiye'de benzine, özellikle kurşunsuz benzine olan talep artışının karşılanabilmesi için, rafinerilerde proses değişikliklerine gidilmiş ancak bu, nafta miktarında azalmalara ve kalitede bozulmalara yol açmıştır.

Etilen fabrikasının verimli çalışabilmesi ve üretimin artırılabilmesi için rafinerilerden parafin değeri yüksek (en az % 70 olan) naftanın sağlanması gerekmektedir.

Nafta kalitesinin bozulması, değişik ham maddeler kullanılabilme yeteneği olmayan, sadece nafta işleyebilen etilen fabrikasının dünya piyasalarındaki rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir.

Oysa ki bir fabrika çeşitli ham maddeleri işleyebilirse, ham madde, ürün ve fiyatlar arasında optimizasyon yaparak ucuz etilen üretilir. Bu ise hem mevcut fabrikalarda yapılacak yatırımlarla hem de yeni kurulacak fabrikalarda dizayn değişikliği yapılarak fabrikaların C3/C4 LPG, Nafta, kondensat ve AGO (Atmosferik GasOil) gibi maddeleri kullanabilmeleriyle gerçekleştirilebilir.

* Petkim Aliğa etilen fabrikasının kapasitesi, 520.000 ton/yıl'a çıkmasına karşın dünya ölçeklerinin altında kalmaktadır.

Dünyada 1 milyon ton/yıl kapasiteli etilen fabrikaları devreye girmektedir. Bu bakımdan Türkiye'de de büyük ölçekli fabrikaların kurulması gerekmektedir. Dolayısıyla 3., 4. petrokimya komplekslerinin kurulması hızla gerçekleştirilmelidir.

* Sektör için gereken nitelikli iş gücüne sahip olan Petkim'de emeklilik, özelleştirme programına yönelik işten atmalar, kapsam içi ve kapsam dışı olmak üzere her iki kesimde de deneyimli, yetişmiş iş gücünde azalmalara

neden olmaktadır. Yani yetişmiş, birikimli, yetkin eleman sorunu yaşanmaktadır. İstihdamın giderek daraltılması yerine, sürekli eğitim yoluyla iş gücünün niteliğinin artırılmasına yönelik istihdam politikaları uygulanmalıdır.

9. Sonuç

Petrokimya sanayisi; plastik, sentetik elyaf, lastik ve deterjan sanayisi gibi ürünlerin günlük kullanımının her alanına girmiş olan çeşitli sanayi dallarına ham madde/ara madde sağlayan temel bir sanayidir.

Nafta, Etan, LPG, Gas-Oil, Doğal gaz gibi petrol ve/veya doğal gaz kaynaklı maddeler petrokimya sanayisinde ham madde olarak kullanılmaktadır.

Uzay teknolojilerinden bir önceki teknolojik düzeyi oluşturan petrokimya sanayisinde ürünler genellikle zincirleme üretim süreçleri ve yüksek otomasyonun uygulandığı büyük ölçekli tesislerde üretilmektedir.

Kullanılan teknolojiler hızla gelişirken, son 30-35 yılda fabrika kapasiteleri 25 kat büyümeye göstermektedirler.

Petrokimya sanayisi sermaye ve teknoloji yoğun bir sektör olduğundan, ekonomik konjonktüre ve ülkelerin gelişme hızlarına doğrudan bağlıdır. Dolayısıyla kapasite büyüklüklerinin de etkisiyle, periyodik inişli çıkışlı bir kârlılık özelliği göstermektedirler. Bu ciddi etkilenmeler sonucunda yatırımlar, zaman zaman negatif geri dönüş hızı vermektedirler.

Petrokimya sanayisinde maliyeti, yani rekabet gücünü belirleyen parametreler; ham madde, teknoloji ve kapasite kullanımıdır. Özellikle ham madde ve enerji maliyeti açısından, doğal kaynak avantajına sahip ülkelerin rekabet gücü giderek artmaktadır.

Sektörde faaliyet gösteren şirketler, dünyadaki gelişmeleri yakından izlemektedirler. Verimliliği artırmak için, Ar-Ge faaliyetlerine önem vererek yeni ürün ve prosesleri geliştirmektedirler. Bu şirketler aynı zamanda;

- Hammadde avantajını kullanmak,
- Yeni teknolojiler geliştirmek,
- Ana faaliyet alanında yoğunlaşmak,
- Boyut ve teknoloji açısından üretimi optimize etmek,
- Gelişmekte olan pazarlara girerek büyümek,
- Kâr marjlarının düştüğü dönemlerde yatırım yapmak gibi stratejiler geliştirmektedirler.

Ayrıca etilen, propilen gibi olefinlerin üretiminde konvansiyonel olarak kullanılan nafta parçalama ünitelerinin yanı sıra rafineri kaynaklı FCC (Fluid Catalytic Craking) gazlarının kullanımını yaygınlaştırmaktadırlar.

Rafineri-petrokimya entegrasyonuna gidilerek, alternatif yeni olefin üretim teknolojileri geliştirilmektedir.

Diğer yandan, Asya ve Ortadoğu bölgelerinde yapılan yatırımlardan amaçlanan, dünyadaki arz yetersizliğinden çok, sahip oldukları ham madde avantajından yararlanarak bölgesel talebi karşılamaktır. Bu strateji ise, yüksek maliyetle üretim yapan ve arz fazlasının olduğu bir pazarda bulunan Avrupa üreticilerinin rekabetini güçleştirmektedir.

Batı Avrupa, Japonya ve Türkiye gibi ülkelerde petrokimya sanayisi naftaya dayalı olduğundan, ham petrol fiyatlarındaki oynamalar sektörü doğrudan etkilemektedir.

Ayrıca son yıllarda çevreye ilişkin düzenlemeler ve çevreci oluşumların etkisi,

özellikle gelişmiş ülkelerdeki petrokimyasal ürünlerin büyüme hızlarında etkili olmaktadır. Yani çevre konusu, gerek yatırımlara, gerekse ürünlere getirilen sınırlamalar nedeniyle petrokimyasal ürünlerin ticaretini etkilemekle birlikte, önemli bir rekabet unsuru da olmaktadır.

Türkiye'de petrokimya sanayisinde yüksek bir yatırım temposu tutturulamamış olduğundan, kapasite ve ürün çeşitliliği açısından petrokimya sanayisinin tek temsilcisi konumunda olan PETKİM'deki teknolojik birikim yeterince değerlendirilememektedir. Örneğin; 1970 yılında faaliyete geçen 60.000 ton/yıl etilen kapasiteli birinci petrokimya kompleksinden sonra, 1979, 1986 ve 1991 yıllarında üç kompleksin kurulması kalkınma planlarında yer almasına karşın, 350.000 ton/yıl etilen kapasiteli ikinci kompleks çok uzun bir yatırım sürecinden sonra ancak, 1985 yılında faaliyete geçmiştir.

Oysa, aynı dönemlerde petrokimya sanayisine giren Güney Kore'de, 1972 yılında 155.000 ton/yıl etilen kapasiteli birinci tesis kurulmuş, bunu 1989 yılında 400.000 ve 250.000 ton/yıl kapasiteli olmak üzere iki tesisin kurulması izlemiş ve 1991 yılında 400.000 ton/yıl kapasiteli dördüncü tesis kurularak faaliyete geçmiştir.

Benzer biçimde Tayvan'da, 1968 yılında 54.000 ton/yıl etilen kapasiteli birinci petrokimya tesisi kurulmuştur. Daha sonra 1975 ve 1978 yıllarında 230.000 ton/yıl kapasiteli iki tesis kurulmuş, 1984 yılında ise 400.000 ton/yıl kapasiteli yeni bir tesis kurularak faaliyete geçirilmiştir.

Yatırım temposunu koruyan bu ülkeler, teknolojik birikim sürecini pekiştirerek sürdürmüşlerdir. Türkiye'de özellikle son yıllarda yatırımların sürekliliği sağlanamadığından genel olarak, mevcut birikim değerlendirilememekte ve öğrenme, teknolojik birikim süreçleri kesintiye uğramaktadır.

Diğer yandan petrokimya sanayisi, geniş kapsamlı bir organik kimya ara maddeleri sanayisi olduğundan, bunların tüketim miktarları ülkelerin ekonomik kalkınma düzeyini de göstermektedir.

Türkiye'de petrokimyasal ürünlerin özellikle termoplastiklerin talep artış hızı, dünya ortalamasının yaklaşık üç katıdır. Son on yıl içinde ise bu oran yılda % 11,8 olmuştur. Ancak, buna rağmen kişi başına termoplastik tüketimi gelişmiş ülkelerin çok gerisindedir. Bu ülkelerde yıllık kişi başına 80-100 kg olan tüketim, Türkiye'de 44 kg'dır. Dünya ortalaması ise 18 kg'dır.

Burada en önemli sorun, hızla artan yurtiçi talebin, yapılan yatırımların yetersizliği nedeniyle karşılanamamasıdır. Kullanımı en yoğun olan termoplastiklerde, 1989-1991 döneminde % 65-70 olan Petkim'in pazar payı her yıl gerileyerek 2000 yılında % 35, 2002'de % 34 olmuş, 2003-2004 döneminde % 30'lara ve 2005 yılında ise % 22'ye düşmüştür.

Pazardaki talebin yurtiçinden temin edilemeyen kısmı, Exxon, Boreallis/PCD, BP/Amoco, Polimeri Avrupa, DSM, DOW/BSL, Atochem/Aspell, Repsol gibi global üreticilerden ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

Türkiye'nin petrokimya ürünleri ithalatı 2006 yılında 6 milyar doları aşmıştır. Türkiye giderek ithalata bağımlı hale gelirken, ülkemiz standart dışı ürünlerin pazarı durumuna gelmiştir. Bu durum en iyi şekilde değerlendirilerek Petkim'in kamusal niteliği ısrarla korunmalı ve yeni yatırımlara geçmesi desteklenmelidir.

10. Öneriler

1) Petrokimya sanayisinin yatırım süresinin yaklaşık üç yıl gibi bir zaman alabileceği gözönüne alınarak, "kârlılığın düşük olduğu dönemlerde yatırımı başlatma" stratejisinden hareketle, yapılacak yatırımlar, ileride önemli fırsatların yakalanmasını sağlayacaktır.

2) Türkiye gibi ham petrol üretimi düşük olan ülkeler için ithal edilen her bir varil petrole en üst düzeyde katma değer yaratacak bir sanayi yapısı hedeflenmelidir. Her türlü ürün ve yan ürünü en uygun biçimde değerlendirilebilecek bir yapıya gidilmelidir.

Ekonomik kapasiteye erişmiş olan Petkim ürünleri yanında, ürün yelpazesi dışındaki ürünlerin üretilmesi hedeflenmeli yani, katma değeri yüksek mühendislik plastiklerinin üretimine geçilmelidir.

3) Yerli üretimin devamlılığının sağlanmasının getireceği avantajlar;

- Petrokimyasal ürünlerini kolay ve güvenli temin edebilme olanağı,
- Katma değer yaratılması,
- İstihdamın artırılması,
- Teknoloji transferi ve bilgi birikimi,
- Döviz tasarrufunun sağlanması olarak özetlenebilir.

Ayrıca, sektörde deneyimli, nitelikli personelin mevcut olması; iş gücü ve teknik donanımdan yararlanarak çalışanların ve ekipmanın veriminin artması yoluyla, katma değer artışı yanında yetişmiş uzman kadroların istihdamında süreklilik sağlayacaktır.

4) Türkiye'de mevcut petrokimya sanayisinin rekabet gücünün korunması, katma değerin yurtiçinde kalması, yetişmiş, nitelikli iş gücünün geliştirilerek korunması, istihdamın ve döviz tasarrufunun artırılması için yeni yatırımlar yapılmalıdır.

5) Petkim kapasitesinde olan bir tesisin yeniden edinme değeri 3-4 milyar dolardır. Mevcut üretim ise yurtiçi pazarın ancak üçte birini karşılamaktadır. Yani Türkiye pazarının üçte ikisi ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

Özel sektör, petrokimya sanayisi alanında üretim yapmak niyetinde samimi ise, yeni teknolojileri içeren yeni tesisler kurmaya yönelmelidir. Yatırım süresinin kısalığı, mevcut bilgi, deneyim ve birikimden yararlanılarak devletin yönlendiriciliğinde yeni yatırımlara girmelidir.

6) Üretim üniteleri arasında ham ve yarı mamul madde alışverişi ve değerlendirmeleri yanında, üretim birimlerinin yararlandığı elektrik buhar üretim üniteleri, yangın söndürme teşkilatı ve atık sistemlerinin, gerçek ünite maliyetlerinin hesaplanarak değerlendirmesi oldukça zor ve karmaşıktır. İngiltere'de benzer kuruluşların değerlerinin çok altında satıldığı sürekli eleştiri konusu olmaktadır. Olaya bu açıdan bakıldığında PETKİM, "kelepir mal" gibi ucuza devredilecektir.

Özel sektörün yeni yatırımlar yapmak yerine, kârlı ve verimli işletilen tesislere talip olması, bu kuruluşların ucuza kapatılan "kelepir mal" olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

7) Sanayileşme ve kalkınmanın lokomotif sektörlerinden biri kabul edilen petrokimya sanayisine ülkeler, kamu girişimciliğiyle girmişlerdir.

Japonya, Kore ve Tayvan gibi ülkelerde devlet, özel kesim üzerinde de kapasite, yatırım kararları, dikey bütünleşmenin denetim ve kontrolünü yapmaktadır. Diğer yandan dünyadaki petrol şirketleri, rafineri-petrokimya entegrasyonunu gerçekleştirerek maliyet verimliliklerini % 30, vergi öncesi kârlılıklarını % 25 artırabilmektedirler.

20 uluslararası petrol şirketinin toplam gelirindeki kimyasalların ortalama payı % 20-25, işletme kârındaki kimyasalların payı ise % 30-64 oranına ulaşmaktadır. Katma değeri oldukça yüksek olan bu alana girerek rekabet güçlerini artırmaktadırlar. Dünyadaki özel petrokimya şirketleri daha çok nihai ürün yatırımlarında yer alarak yüksek katma değerli ürünlerin rekabet avantajından yararlanmayı tercih etmektedirler. Entegre yapılar, daha çok devletin müdahale alanı kapsamındadır. Örneğin, Güney Kore Asya Krizi'nde bile petrokimya tesislerini özelleştirmeye açmamış ve kamu eliyle üretimine devam etmektedir.

- 8) Türkiye'deki özel sektörün çoğunlukla üretim yerine rantı yönelmiş olması da göstermektedir ki; Petkim gibi geniş ürün yelpazesinde üretim yapan entegre yapının gerektirdiği sermaye birikimi, bilgi, deneyim, proses ve teknolojik yeterliliğe sahip bir özel sektör bulunmamaktadır.

Bu anlamda PETKİM'in, yönetim, üretim, yatırım, pazarlama, fiyatlama vb. gibi tüm işletmecilik politikalarına ve kararlarına hiçbir siyasi müdahalede bulunmadan kamusal niteliği ısrarla korunmalıdır.

III) PETKİM'DE ÖZELLEŞTİRME GİRİŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- 1) Petkim'de PETKAM projesi kapsamında gerçekleşen tevsii yatırımlarıyla mevcut fabrikalarda kapasite artış yatırımları tamamlanmıştır.

Ülkemizde giderek artan lastik talebini karşılayabilmek için lastik üretiminin ham maddesi olan karbon siyahı fabrikasını da içerecek biçimde, en az mevcut tesislerin kapasitesinde yeni bir petrokimya kompleksinin kurulması ile % 70'lere ulaşan yurtiçi pazar açığı kapatılabilir. Bu da ancak kamu eliyle gerçekleştirilebilir. Türkiye'nin halen tek karbon siyahı üretim kapasitesine sahip Tüpraş Yarımca Petrokimya Rafinerisi özel sektöre geçmiş ancak, yeni yatırım yapılması gündeme getirilmemiştir.

- 2) 16 Mart 2007 tarihli T.C. Başbakanlık ÖİB'nin Petkim Petrokimya Holding A.Ş.'nin Özelleştirilmesi Hakkında İhale İlanı'nda ön yeterlilik başvurusunda bulunacak tüzel kişi ve ortak girişim gruplarında aranan kriterler incelendiğinde;

- Petrokimya sektöründe uzmanlaşmış ve deneyim/tecrübe sahibi olma kriteri yer almamaktadır (Tüpraş ihalesinde bu ölçüt düzenlenmişti). Petkim'de üretimin devamlılığının sağlanması ve yeni yatırımların gerçekleşmesi, dolayısıyla mevcut istihdamın korunması ve yeni istihdam yaratılması hedefi hiçbir biçimde gözetilmemektedir.
- Aranan finansal kriterler ise; finansal performansı düşük alıcı firmanın, finansal etkinliğe sahip olan büyük sanayi kuruluşumuz Petkim'i ele geçirmesine yol açacaktır. İhale ilanında belirtilen ekonomik kriterlerde, ön yeterlilik başvurusunda bulunacak alıcıların, toplam öz sermayelerinin

150 milyon dolar, toplam varlıklarının 200 milyon dolar değerinde olması yeterli bulunmaktadır.

Oysa Petkim'in öz sermayesi, 1 milyar doların üzerindedir. 150 milyon dolar olarak belirtilen bu kriter ise Petkim'in bu değerinin ancak % 14,5'i kadardır (Petkim'in öz sermayesi kriterde getirilen meblağın 7 katı büyüklüğündedir).

Petkim'in toplam varlıklarının değeri 1,3 milyardır. İhale ilanında yer alan 200 milyon dolar, bu değer % 15,4'ü olup, Petkim bu değer % 6,5 katı büyüklükte toplam varlığa sahiptir.

- 3) İhale ilanı Petkim'de yabancılaşmanın yaşanacağına işaret etmektedir. Nisan 2005 tarihinde Petkim'in % 34'lük kamu payı halka arz edilmiş ve bunun, % 24'lük bölümü yabancı yatırımcılara satılmıştır.

Türkiye'de 500 büyük firma içerisinde yer alan petrokimya sektöründeki ulusal sanayi şirketleri, ihaledeki finansal kriteri bile sağlayacak finansal yapıya sahip değildiler.

Bu ise, sektör dışından veya içinden bir yabancı şirketin devreye girmesi sonucunu doğuracaktır.

- 4) Petkim, petrokimya, kauçuk, ambalaj, deterjan, plastik, tekstil ve kimya gibi yüksek katma değer ve istihdam yaratan sanayilerin gelişmesinde lokomotif konumdadır.

Türkiye'de 5-6 bin dolayında ve çeşitli büyüklüklerde plastik firmaları bulunmaktadır. Bunların 2 bini Petkim müşterisidir. Ve bu plastik firmalarının % 85-90'ı yurtiçi tüketime yönelik üretim yapan küçük işletmelerdir.

Bunların % 95'i ham maddesini Petkim'den temin etmektedirler. Diğer yandan geçmişte plastik ham madde ticareti, İstanbul merkezli az sayıda üretici firma tarafından ithalata dayalı yapılmakta iken, Petkim sayesinde plastik üretim ve ticareti Anadolu'ya yayılmıştır.

Ülkemizde petrokimyasallar üretiminde tek olan Petkim, bu niteliğini kamu yararı doğrultusunda kullanarak küçük firmaların da ham maddeye ucuz ve kolay ulaşmalarını sağlamaktadır.

Petkim'in özelleştirilmesi durumunda, sektörde denetim özel sektöre geçecektir. Bu durum, üretim arzının, bileşiminin ve fiyatların özel sektörün kâr hırsına ve oluşacak özel tekel gücüne terk edilmesine yol açacaktır. Bundan ise petrokimyasal ürünlerin kullanıcıları KOBİ'ler ve diğer tüketiciler zarar görecektir.

- 5) Geniş bir alt yapı olanağına sahip olan Petkim, değerinin altında satılacaktır. Ayrıca büyük bir nüfusa sahip olan ülkemiz, bu ürünlerin ticaretinin yapılacağı geniş bir pazar konumundadır. Sermaye ve teknoloji yoğun yatırım gerektiren bu alanda, dünya pazarlarında doygunluk söz konusudur. Bu bakımdan Türkiye, petrokimyasalların üreticisi olan ülkeler ve şirketler için de son derece cazip bir pazardır.

Petkim'in özelleştirilmesi, bu tesislerin üretim yapmak yerine altyapı olanaklarından yararlanılarak, kimyasal maddelerin ticaretinin yapıldığı tank çiftliklerine dönüşmesi tehlikesine yol açacaktır.

- 6) AKP hükümeti, Petkim'i parça parça satarak elde ettiği kaynağı, kendi çıkarları ve programları doğrultusunda kullanıyor.

Nisan 2005 tarihinde Petkim'in % 34'lük kamu payının halka arzından

gelen 267 milyon dolar, yatırım ve faaliyetlerini sürdürmesi için Petkim'e aktarılması gerekirken, Hazine'ye aktarılmış ve gerek Maliye Bakanı gerekse ÖİB Başkanı tarafından bu kaynağın borç ödemesinde kullanıldığı kamuoyuna açıkça duyurulmuştur.

Bugün ise Genel Seçim ortamına girilmesi nedeniyle; enerji özelleştirmeleri, Halkbank, Tekel fabrikalarının satışı ve Sosyal Güvenlik Reformu vb. uygulamaları erteleyen siyasi iktidar Petkim'in özelleştirilmesi için hızla hareket etmektedir.

Daha önceki uygulamalarda da görüldüğü gibi Petkim'in özelleştirilmesinden elde edilecek gelir, bu kez de AKP'nin seçimlerde kullanacağı bir kaynak olarak görülmektedir.

Seçim nedeniyle durdurulan uygulamalar dolayısıyla IMF tarafından sıkıştırılan AKP hükümeti, Petkim'in özelleştirilmesine ilişkin ihale ilanı ile IMF'ye ve uluslararası finans çevrelerine özelleştirmelerin devam ettiği mesajını vermek istemektedir.

7) Petkim; 2006 yılında 1,6 milyar dolar ciro, 83 milyon dolar faaliyet kârı ve 437 milyon dolar tutarındaki yatırımını gerçekleştirmiştir.

Ayrıca Petkim, yatırım ve personel harcamaları gibi giderlerini kendi kaynaklarından sağlamakta ve devlete yükü olmayan, borçsuz ve güçlü bir kuruluşumuzdur. Türkiye sanayisinin itici gücü olan Petkim'in özelleştirilmesinde kamu yararı bulunmamaktadır.

Türkiye'nin yeni Petkim'lere ihtiyacı vardır.
Yenilerini birlikte kuralım.